

Марко Дашић*

Факултет политичких наука, Универзитет у Београду

Стеван Недељковић**

Факултет политичких наука, Универзитет у Београду

Драган Живојиновић***

Факултет политичких наука, Универзитет у Београду

УПОТРЕБА ИСТОРИЈСКИХ АНАЛОГИЈА У ПРОЦЕСУ ДОНОШЕЊА СПОЉНОПОЛИТИЧКИХ ОДЛУКА НА ПРИМЕРУ ОДНОСА СРБИЈЕ И СЈЕДИЊЕНИХ АМЕРИЧКИХ ДРЖАВА ПОСЛЕ 2000. ГОДИНЕ****

„Чак и кад људи помисле да су кренули у неком новом правцу... њихови модели заправо често долазе из прошлости.“¹

(Маргарет Макмилан)

Сажетак

Аналогије у спољној политици представљају један од најважнијих начина на који се политички одлучиоци сналазе на „непознатом терену“, то јест у ситуацијама са којим се до тада нису суочавали. Вођени логиком поједностављивања стварности како би могли да је разумеју, једна од најчешћих „пречица“ јесу историјске аналогije. Главна је хипотеза овог рада да су наши политички одлучиоци у односима са Сједињеним Америчким Државама покушавали да примене две такве аналогije које су се временом показале као по-

* Електронска адреса аутора: marko.dasic@fpm.bg.ac.rs

** Електронска адреса аутора: stevan.nedeljkovic@fpm.bg.ac.rs

*** Електронска адреса аутора: dragan.zivojinovic@fpm.bg.ac.rs

**** Овај текст је резултат рада на пројекту *Политички идентитет Србије у регионалном и глобалном контексту* (евиденциони број 179076), финансиран од стране Министарства просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије.

1) Видети Margaret Macmillan, *Dangerous Games: The Uses and Abuses of History*, Modern Library, New York, 2009, стр. 8. наведено према: Hald Brands, Jeremi Suri, “Introduction: Thinking about History and Foreign Policy”, in: *The Power of the Past – History and Statecraft* (eds. Hal Brands, Jeremi Suri), Brookings Institution Press, Washington D. C., 2016, стр. 2.

грешне, то јест као недовољне и неадекватне за примену у измењеним околностима. Прва је она с почетка двехиљадитих, када смо са Сједињеним Државама покушали да успоставимо односе стратешког партнерства на основама онога што је Титова Југославија урадила после раскида са Стаљином. Друга аналогија је она која се одиграва данас, а то је покушај да савезничке односе из времена Првог светског рата пројектујемо на савремене односе, посебно имајући у виду решавање статуса Косова и Метохије и актуелне преговоре са Приштином. Наше је мишљење да се у оба случаја ради о погрешним аналогијама пре свега јер је контекст битно другачији и да је свака историјска епоха непоновљива и само себи својствена. Такође, проблем су и дијаметрално супротни наративи који оптерећују наше односе будући да ти наративи, по теоријској матрици Тимотија Снајдера, почивају на две супротстављене логике, логици неизбежности и логици вечности. Једно од могућих решења јесте оно што Роберт Акселрод зове „сенком будућности“, то јест покушај да се сарадња два актера настави тако што нас неки добри односи из прошлости мотивишу да и даље сарађујемо без обзира на све препреке и уздрманом поверење у односима између две стране.

Кључне речи: међународни односи, спољна политика, Србија, Сједињене Америчке Државе, аналогије у спољнополитичком одлучивању, Хладни рат, Први светски рат, сенка будућности, логика неизбежности, логика вечности, наративи

1. УВОД

У сталном суочавању са непознатим, а често располажући са недовољном количином информација о предмету о којем се одлучује, политички одлучиоци су често принуђени да се користе већ виђеним стварима и да оно што су већ искусили или што се већ дешавало примене на оно што не познају. Аналогије у спољној политици јесу, у том погледу, често коришћено помагало у процесу одлучивања. Новостворена ситуација са непознатим детерминантама поједностављује се методом историјске аналогије, како би се, пре свега, на што бољи начин схватила и интегрисала у шире оквире спољне политике једног актера. Нарочито су важне државама које за свој задатак имају делотворно сналажење у систему у коме понекад „...Американци и Европљани промовишу засебне вредности, нуде конкурентске погледе на међународне проблеме“.²

2) Младен Лишанин, „Реалистички приступи теоријском промишљању спољне и безбедносне политике Европске уније“, *Политичка ревија*, Институт за политичке студије, Београд, vol. 51, бр. 1, 2017, стр. 159.

Општа хипотеза коју аутори овог рада доказују односи се на покушаје наших политичких одлучилаца да у односима са Сједињеним Америчким Државама после 2000. године примене две историјске аналогije. Време показује да су биле неадекватне. Србија је, прво, почетком двехиљадитих настојала да успостави односе стратешког партнерства са Сједињеним Државама, а по узору на Титову Југославију након раскида са Стаљином. Друга аналогija је, према ставу аутора, видљива данас, и њена употреба траје. Реч је о покушајима да се савезнички односи који су одлика периода Првог светског рата пројектују на савремене односе, нарочито поводом решавања статуса Косова и Метохије и преговора са Приштином, наглашавајући улогу америчке стране и усмеравајући их ка придобијању наклоности и разумевања за спољнополитичке циљеве Србије.

Рад се поред увода, састоји из још четири целине. У првом делу рада говоримо о употреби историјских аналогija у процесу доношења спољнополитичких одлука. Други део рада се бави погрешном употребом аналогije савезништва из 1917. и 1918. године и времена Хладног рата у односима Србије и Сједињених Америчких Држава после 2000. године. Трећи део рада се бави разлозима неуспеха наше политике и даје објашњење зашто су наведене аналогije биле погрешне. Четврти део рада даје пројекцију наших односа ван матрице историјских аналогija, а користећи се идејом да би прошлост могла да буде водич за будућност, кад је већ садашњост толико оптерећена изазовима, а прошлост подложна дијаметрално супротним тумачењима.

2. УПОТРЕБА ИСТОРИЈСКИХ АНАЛОГИЈА У ПРОЦЕСУ ДОНОШЕЊА СПОЉНОПОЛИТИЧКИХ ОДЛУКА

Контекст је веома важан у процесу креирања и реализације спољне политике, било према одређеном актеру, било према неком проблему. Место које заузима у хијерархији детерминанти умногome одређује крајње исходе усвојених политика. На том трагу се можемо послужити двочланом класификацијом коју у дискурс уводи Маргарет Херман (*Margaret G. Herrmann*) у виду разликовања лидера оријентисаних на циљ (*task-oriented*) и оних усмерених на контекст (*context-oriented*). Према професору Иви Висковићу, „суштинска разлика између ова два типа је у степену (не)осетљивости на политички контекст“.³ Важан део контекста чини и ис-

3) Иво Висковић, „Детерминанте спољне политике Србије: теоријски модели и њихова

торија, односно спремност политичких одлучилаца да у процес укључе и своје поимање историјских догађаја. Тим путем посматрајући међународну стварност, постаје опште место признавање чињенице да су околности заиста битне. Међутим, да ли исто тако, без подробнијег разматрања, смео прихватити и став да је свака историјска епоха јединствена и уједно неупоредива са садашњим догађајима? Негативан одговор на ово питање била је једна од полазних хипотеза нашег истраживања чији су делови представљени и у овом раду.

Употреба историјских аналогича у спољнополитичком одлучивању је превасходно интелектуална позајмица из сазнајне психологије, али је популарност оваквог приступа произвела бројне радове значајних теоретичара међународних односа и спољне политике.⁴ Уколико се изместимо изван „...појединачног времена, места, метода и обима, односно занемаримо појавне облике већ пажњу усмеримо на изазове са којима се уочава једна заједница или захтеве постављене пред политичке одлучиоце“, ⁵ онда се јединственост полако губи и поприма облик обрасца понашања. Дуго су историјске аналогиче у савременим српско-америчким односима црпљене из литературе чија тумачења историјских догађаја нису наклоњена тежњама нашег политичког вођства. Узмимо за

примена”, *Међународна политика*, Институт за међународну политику и привреду, Београд, бр. 1169, јануар-март 2018, стр. 19.

- 4) Селективни приказ неких од важнијих наслова укључио би: Ernest May, *“Lessons” of the Past: The Use and Misuse of History in American Foreign Policy*, Oxford University Press, 1973; Richard Neustadt, Ernest May, *Thinking in Time: The Uses of History for Decision Makers*, Free Press, New York, 1986; John Lewis Gaddis, *The Landscape of History: How Historians Map the Past*, Oxford University Press, 2004; Michael Howard, *The Lessons of History*, Yale University Press, 1991; Marc Trachtenberg, *History and Strategy*, Princeton University Press, 1991; Marc Trachtenberg, *The Cold War and After: History, Theory, and the Logic of International Politics*, Princeton University Press, 2012; Gordon Wood, *The Purpose of the Past: Reflections on the Uses of History*, Penguin, New York, 2008; William Bain, “Are There Any Lessons of History? The English School and the Activity of Being an Historian”, *International Politics*, vol. 44, 2007, стр. 513–530; Christopher Hemmer, *Which Lessons Matter? American Foreign Policy Decision Making in the Middle East, 1979–1987*, State University of New York Press, 2000; Jo Guldi, David Armitage, *The History Manifesto*, Cambridge University Press, 2014; David Patrick Houghton, “The Role of Analogical Reasoning in Novel Foreign-Policy Situations”, *British Journal of Political Science*, vol. 26, 1996, стр. 523–552; Francis J. Gavin, *Nuclear Statecraft: History and Strategy in America’s Atomic Age*, Cornell University Press, 2012; Jeremi Suri, *Liberty’s Surest Guardian: American Nation-Building from the Founders to Obama*, Free Press, New York, 2011; John David Lewis, *Nothing Less than Victory: Decisive Wars and the Lessons of History*, Princeton University Press, 2010; Hal Brands, *What Good Is Grand Strategy? Power and Purpose in American Statecraft from Harry S. Truman to George W. Bush*, Cornell University Press, 2014; William Inboden, “Statecraft, Decision-Making, and the Varieties of Historical Experience: A Taxonomy”, *Journal of Strategic Studies*, vol. 37, no. 2, 2014, стр. 291–318; Jeffrey Engel, “Bush, Germany, and the Power of Time: How History Makes History”, *Diplomatic History*, vol. 37, no. 4, 2013, стр. 639–663.
- 5) Annika Brändström, Fredrik Bynander, Paul ’t Hart, “Governing by looking back: historical analogies and crisis management”, *Public administration*, vol. 82, march 2004, стр. 191.

пример Џејмса Стајнберга (*James Steinberg*), заменика саветника за националну безбедност у другој администрацији председника Била Клинтона и потоњег заменика државног секретара у првој Обаминој администрацији. Према сопственом сведочењу, снажан утицај на доношење негативних одлука према српској страни у југословенској кризи имале су историјске аналогije представљене у књизи Роберта Каплана (*Robert D. Kaplan*), *Балкански духови*.⁶ Ови сентименти дубоке историје, како Стајнберг назива историју једног народа независно од њене савремене употребе у спољној политици, дуго су били присутни у билатералним односима двеју држава.⁷ Нису ишчезли ни после окончања југословенске кризе. Свој опстанак дугују другим „облицима” историје: аналогној и личној.⁸ Међутим, свеprisутна употреба историјских аналогija у спољној политици САД није одлика само билатералних односа са Србијом већ је била изражена према читавом Балкану. Тешко да можемо оповргнути такву претпоставку и данас. Употреба аналогija услед њене епистемолошке вредности која помаже одлучиоцима да разлуче важно од неважног, да процене могуће исходе услед потенцијалне употребе појединих спољнополитичких средстава, нарочито када није реч о регионима који заузимају истакнуто место на листи спољнополитичких приоритета, више је правило него изузетак. Балкан у томе и даље предњачи. „Произвео” је толико историје да је у „досадашњој” пракси америчке спољне политике заузео место и субјекта и објекта историјских аналогija.⁹

Према оцени појединих аутора, „овај метод поједностављивања стварности ради могућности делања с комплексним појмовима и непознатим варијаблама јесте општа људска карактеристика”.¹⁰ Коришћење тог метода у анализи спољнополитичких односа захтева, ипак, неколико мера предострожности. Свакако се на првом месту намеће избегавање селективности у одабиру историјских догађаја са намером употребе у савременом контексту. Додатно, у тој селективности би требало избећи и парцијалну употребу историјских аналогija, односно признавање само оних делова историје који су компатибилни усвојеној или жељеној политичкој одлуци. Друго, управо због назначене комплексности стратешко релацио-

6) Наведено према: James B. Steinberg, “History, Policy Making, and the Balkans: Lessons Imported and Lessons Learned”, in: *The Power of the Past: History and Statecraft* (eds. Hal Brands and Jeremi Suri), Brookings Institution Press, Washington D.C., 2016, стр. 237–251.

7) Исто, стр. 238.

8) Исто, стр. 238.

9) Исто, стр. 247.

10) Милан Кретић, „Улога историјских аналогija у спољној политици: САД, операција Deliberate Force 1995. и ваздушни напади НАТО на СРЈ 1999. године”, *Политички живот*, бр. 7, 2013, стр. 57.

не међуигре актера и контекста мора се избећи једна од најучесталијих логичких грешака у закључивању: после тога, дакле због тога (*post hoc, ergo proper hoc*).¹¹ Нужно је избегавање редукција и реинтерпретација у поимању историје, како спонтано, тако и организовано, нарочито имајући у виду да је прошлост једна гигантска база података. Употреба историје је често и некритичка, једнодимензионална и изразито пристрасна, а не тако ретко и подложна процесу политизације. Ослобађајући се предрасуда да се историја понавља у непромењеном облику и предузимајући неке од наведених мера предострожности, јасно је да „претходни међународни догађаји пружају државнику читав опсег замисливих ситуација и омогућавају му да установи узрочне везе и обрасце понашања у сврху бољег разумевања света“.¹² Без обзира на бројне аномалије закључивања путем аналогии, досадашња пракса потврђује тезу да „чак и када се нађу у потпуно новим ситуацијама без историјског преседана, политички одлучиоци показују тежњу ка аналогном резонувању“.¹³ Прихватајући све напред наведено, ипак се морамо приклонити ставу Џефрија Рекорда, (*Jeffrey Record*) који расуђивање помоћу историјских аналогии види као изузетно опасно, нарочито уколико није утемељено на признању да два историјска догађаја не могу бити идентична и да је будућност много више од линеарног продужетка прошлости.¹⁴

Аутори овог рада усвајају за оперативно одређење аналогии једну крајње широку дефиницију која омогућава висок степен употребљивости у савременој спољној политици Србије према Сједињеним Америчким Државама. „Историјска аналогиија је употребљена онда када се личност или група људи ослања на лично или колективно памћење, и/или на делове историје како би се суочили са постојећом ситуацијом или проблемима“.¹⁵ Два су додатна аспекта важна за усвојено одређење аналогиија. Прво, могућност њене употребе за „учење у кризи“ (*learning in crisis*).¹⁶ Такав приступ карактерише активна употреба аналогиије током

11) На ову логичку грешку приликом употребе историјских аналогиија у спољној политици указује: Michael Singh, *How to Construct an Inaccurate Historical Analogy*, Internet, <https://foreignpolicy.com/2012/02/16/how-to-construct-an-inaccurate-historical-analogy/>, 04/07/2018.

12) Robert Jervis, *Perception and Misperception in International Politics*, Princeton University Press, Princeton NJ, 1976, стр. 217.

13) David Patrick Houghton, "The Role of Analogical Reasoning in Novel Foreign-Policy Situations", *British Journal of Political Science*, Vol. 26. No. 4, (Oct 1996), стр. 525.

14) Hal Brands, Jeremi Suri, "Introduction: Thinking about History and Foreign Policy", нав. дело, стр. 11.

15) Исто, стр. 193.

16) Исто, стр. 192.

кризе у којој одлучиоци радије „продају“ већ усвојене политике него што их објашњавају, разоткривају заинтересованој јавности. Друго, „учење из кризе“ (*learning from crisis*)¹⁷ које нам омогућава стварно учење засновано на историјском искуству, а након тога и интеграцију тако стеченог знања у развој безбедносне културе или стварање механизма за самонадзирање. Тим путем одлучиоци налазе начин да превазиђу јаз који постоји између сопственог знања и искуства, с једне стране, и потпунијег разумевања ситуације у којој се налазе, са друге стране.

Свесни мана закључивања путем аналогичности у процесима креирања и реализације спољне политике, морамо указати и на бројне активне функције које јој се приписују. Шесточлана класификација у којој се историјски догађаји користе као својеврсни филтери за раздвајање битног и небитног, водичи којима се управљају носиоци власти током процеса доношења одлука, „тамнице“ у којима су личности заточене и не могу трезвено да сагледају савремене чињенице, средство монополизовања политичког дискурса, оружје против политичких противника, или на личном нивоу траума поводом преживелог историјског догађаја,¹⁸ само је једна од могућих тумачења функција историјских аналогичности. Међутим, како је то у једном флексибилнијем тумачењу улога коју аналогичности могу имати у данашњим околностима навео Зенг Ванг (*Zheng Wang*), ми „нисмо лисицама везани за историју, нити је историја наша судбина“.¹⁹ Аутори овог рада сматрају да је употреби аналогичности корисније приступити као процесу који има интригичне фазе реализације него као склопу већ готових и непроменљивих функција, независно од контекста у коме се употребљавају. Како то тврди професорка Маријке Брунинг (*Marijke Breuning*) са Универзитета Северни Тексас, употреба аналогичности је процес који се састоји из пет фаза: представљање проблема са што више откритих карактеристика; претрага меморије у потрази за сличним догађајем; поређење актуелног и прошлог догађаја према утврђеним критеријумима (мапирање процеса); процена да ли се решење из историјског догађаја може применити у актуелном.²⁰ Таквом редоследу догађаја можемо додати и једно телеолошко, односно на сврху оријентисано тумачење закључивања путем аналогичности. Развио га је

17) Исто, стр. 192.

18) Исто, стр. 205.

19) Zheng Wang, *The Dangers of History Analogies*, Internet, <https://thediplomat.com/2014/07/the-dangers-of-history-analogies/>, 04/07/2018.

20) За детаљан опис сваке од наведених фаза видети: Marijke Breuning, "The Role of Analogies and Abstract Reasoning in Decision-Making: Evidence from the Debate over Truman's Proposal for Development Assistance", *International Studies Quarterly*, Vol. 47, No. 2, June 2003, стр. 229–245.

Јуен Фунг Конг (*Yuen Foong Khong*), један од најцитиранијих аутора у домену употребе историјских аналогича у спољнополитичком одлучивању. Оно што је Конг назвао оквиром објашњења путем аналогича (*analogical explanation framework*) дефинисао је као сазнајно средство које одлучиоцу омогућава да оствари неколико дијагностичких задатака: прво, боље разумевање ситуације, њене природе, са којом се одлучилац суочава; друго, вредновање (процена) улога, трошкова; треће, прибављање препорука; четврто, евалуација алтернативних решења; пето, предвиђање могућности за успех; шесто, упозорење о могућим опасностима карактеристичним за одређена решења.²¹ На истом трагу се налазе и Хал Брандс (*Hal Brands*) и Цереми Сури (*Jeremi Suri*) када тврде да је сврха употребе историјских аналогича у спољној политици подстицање „...интелектуалне знатижеље која води ка оштријим, префињенијим интерпретацијама комплексних ситуација обједињавањем пажње ка детаљима и разумевања односа различитих актера и догађаја“.²² Иако не додељују изванредна методолошка својства аналогичама, они ипак посебно наглашавају да „читање историје пружа шири увид у динамику која условљава савремене догађаје, или како би то Фернан Бродел (*Fernand Braudel*) рекао, пружа дугорочну перспективу (*longue durée*)“.²³

Употреба закључивања путем историјских аналогича у пракси изискује и последично полагање рачуна за постигнуте учинке. Где је у свему томе место политичких одлучилаца, историчара и политиколога? Осим логичног рецепта да би аналогиче требало употребљавати на много систематичнији и ригорознији начин, да ли је у пракси могуће остварити „екуменизам политичара, историчара и политиколога“.²⁴ Одговор на ово питање опсежна литература о односу историјских аналогича и спољнополитичког одлучивања не даје на временски универзалан начин: увек зависи од актуелног контекста. Додатно, зависиће и од хеуристике доступности.²⁵ Исто тако, важну улогу имаће и хеуристика репрезентативности.²⁶ Не тако занемарљив учинак оствариће и истрајност у примени аналогиче (*perseverance*).²⁷

21) Видети више у: Yuen Foong Khong, *Analogies at War: Korea, Munich, Dien Bien Phu, and Vietnam decisions of 1965*, Princeton University Press, New Jersey, 1992, стр. 20–22.

22) Hal Brands, Jeremi Suri, “Introduction: Thinking about History and Foreign Policy”, нав. дело, стр. 13.

23) Исто, стр. 16.

24) Исто.

25) Видети више у: Yuen Foong Khong, *Analogies at War: Korea, Munich, Dien Bien Phu, and Vietnam decisions of 1965*, нав. дело, стр. 212–215.

26) Исто, стр. 215.

27) Исто, стр. 223.

3. УПОТРЕБА АНАЛОГИЈЕ САВЕЗНИШТВА ИЗ 1917–1918. И ВРЕМЕНА ХЛАДНОГ РАТА У ОДНОСИМА СРБИЈЕ И СЈЕДИЊЕНИХ АМЕРИЧКИХ ДРЖАВА ПОСЛЕ 2000. ГОДИНЕ

Главна је теза овог дела рада да су оба покушаја наше стране (у време првог покушаја била је то још увек заједничка држава са Црном Гором), један да се искористи аналогија добрих стратешких односа из времена после разлаза са Стаљином, а други управо из ових дана када се указује на наше савезништво током Првог светског рата, завршила неуспехом то јест да нису довели и (да вероватно неће довести) до промене америчке политике према Србији односно пре свега питању Косова и Метохије. Наиме, у првом таквом покушају са наше стране инсистирало се на томе да Србија постаје стратешки партнер Сједињеним Државама по угледу на време када смо били савезници у време Хладног рата, посебно после разлаза са Стаљином и отпочињања пре свега војне, а онда и других видова сарадње са Сједињеним Америчким Државама.²⁸ Посебно су интересантне две књиге које су у то време угледале светлост дана. У првом случају реч је о књизи „Хладни рат – ми сада знамо“ једног од најпознатијих историчара Хладног рата, Џона Луиса Гедиса (*John Lewis Gaddis*) коју је превео професор Предраг Симић, у то време саветник за спољну политику председника Савезне Републике Југославије, Војислава Коштунице,²⁹ а у којој се сасвим јасно види покушај наше стране да се садашњи лоши то јест недовољно добри односи пребаце у подручје прошлости кад су ти односи били бољи. Пошто је нажалост професор Симић преминуо у јануару 2015. године, можемо само да претпоставимо колики је утицај у том тренутку читања и превођења књиге био на актуелну политику али је сасвим јасно, барем једном од коаутора овог текста који је у то време био његов студент на последипломским студијама на Факултету политичких наука у Београду, да су током предавања провејавали ставови који су водили ка оваквом закључку. Друга таква књига је дело америчке историчарке Лорејн Лис (*Lorraine M. Lees*) „Одржавање Тита на површини – Америка, Југославија

28) Шире о разлазу Тита и Стаљина видети у: Mark Kramer, “Stalin, the Split with Yugoslavia, and Soviet–East European Efforts to Reassert Control, 1948–53”, in: *The Balkans in the Cold War* (eds. Svetozar Rajak, Konstantina E. Botsiou, Eirini Karamouzi, Evanthis Hatzivassiliou), Palgrave Macmillan, London, 2017, стр. 29–63.

29) Видети: Џон Луис Гедис, *Хладни рат – ми сада знамо*, СЛЮ, Београд, 2003. Оригинално издање ове књиге зове се нешто другачије и носи наслов “We Now Know: Rethinking Cold War History”, Видети: John Lewis Gaddis, *We Now Know: Rethinking Cold War History*, Oxford University Press, New York, 1997.

и Хладни рат³⁰.³⁰ Уредник издања ове књиге био је Драган Бисенић, наш познати спољнополитички новинар који се поред овога доста бавио и Владимиром Велебитом, Хладним ратом и српско – америчким односима уопште. У књизи је јасно приказан историјат наших односа, где се околности изненада мењају разлазом Тита и Стаљина, чиме Југославија добија јако важно место у Хладном рату, што по ауторки представља заправо кључ у разумевању специјалног југословенског положаја у деценијама које ће уследити. Геостратешки посматрано, кључни састанак овим поводом одржан је 31. јануара 1951. године у Белој Кући, приликом сусрета председника Харрија Трумана (*Harry S. Truman*) и тадашњег Врховног команданта НАТО снага у Европи, генерала Двајта Ајзенхауера (*Dwight D. Eisenhower*). Наиме, у меморандуму који је 6. фебруара 1951. године председнику Труману упутио Џорџ М. Елси (*George M. Elsey*), један од његових саветника, изнета је читава каснија стратегија Сједињених Америчких Држава, не само према Југославији већ и према целокупној одбрани Европе.³¹ Елси наравно није био никакав аутор стратегије већ је само председнику пренео оно о чему се разговарало. Састанку су поред председника Трумана присуствовали и потпредседник и сви најзначајнији чланови кабинета и Савета за националну безбедност, укључујући наравно и генерала Ајзенхауера. Генерал Ајзенхауер се прво запитао како Совјетски Савез и његови савезници са својих 190 милиона људи и економским проблемима могу да уплаше 350 милиона људи на Западу. По његовом мишљењу, реч је о јединству Истока и разједињености Запада. Онда се, како се каже у меморандуму, „генерал Ајзенхауер окренуо својој стратешкој концепцији одбране Европе.“³² А у тој концепцији, Југославија је заузимала важно место.

Имајући у виду значај Југославије као преваге у хладноратовском сукобу али и као „клину“ унутар совјетског монолитног блока (Џон Луис Гедис), наше су власти поново пробале да се поставе између Истока и Запада нудећи своје стратешке услуге у једном тренутку и на највишем нивоу све у нади да ћемо у садашњим односима добити извесне уступке са америчке стране. Наиме, приликом сусрета Зорана Живковића, тада председника српске владе, и Колина Пауела (*Colin L. Powell*), тадашњег државног секретара

30) Видети: Лорејн Лис, *Одржавање Тита на површини – Америка, Југославија и Хладни рат*, БМГ, Београд, 2003.

31) Видети: *George Elsey to Harry S. Truman, with attached minutes of meeting with Dwight Eisenhower February 6, 1951*, Internet, https://www.trumanlibrary.org/whistlestop/study_collections/nato/large/documents/index.php?documentdate=1951-02-06&documentid=1-4&pagenumber=1, 01/07/2018.

32) За детаљан опис стратегије видети: *George Elsey to Harry S. Truman, with attached minutes of meeting with Dwight Eisenhower February 6, 1951*, нав. дело.

САД, у јулу 2003. године у Вашингтону, незванично се чуло да да је српски премијер понудио 1000 војника као део мировних и стабилизационих снага у свету.³³ Све је то неколико недеља касније, потврдио и сам Пауел.³⁴ Како сведочи тадашњи амерички амбасадор у СР Југославији, Вилијем Монтгомери (*William Montgomery*), на састанку с Пауелом, „Живковић је потом изненадио и нас (и целу своју владу) кад је сам понудио да пошаље већи контингент људи у униформи за једну од мировних операција које смо подржавали широм света. Као могуће земље били су поменути Либерија, Ирак и Авганистан. Ту понуду поздравили су Савет за националну безбедност, Стејт департмент и Министарство одбране. Један од наших циљева био је да управо за ове напоре добијемо подршку других земаља. Изгледало је као врло добродошла понуда. Нама се чинило да је једино питање која је од три земље најбољи избор.“³⁵ Две године после тог састанка, у разговору са Александром Јоксимовић, у време његове посете Вашингтону помоћником министра спољних послова СРЈ, бивши премијер Републике Србије, Зоран Живковић, је признао како „**је његова идеја била да ми треба да постанемо најбољи амерички савезници на Балкану** (подвукли аут.).“³⁶

То би значило да Србија нуди да постане нека врста америчког играча на Балкану, а да заузврат буду узети у обзир наши национални интереси, пре свега у погледу решавања статуса Косова и Метохије али и одустајање од политике притисака и условљавања са америчке стране. Само је овог пута за разлику од времена Хладног рата, када је непријатељ био Совјетски Савез, сада то био тероризам, имајући у виду да су Сједињене Државе биле у Глобалном рату против тероризма после напада на Њујорк и Вашингтон 11. септембра 2001. године.

Ипак, од спровођења тог плана није било ништа, иако је „Стејт департмент почетком октобра открио медијима да ће Србија и Црна Гора до марта следеће године (2004. – прим. аут.) послати до хиљаду војника и припадника полиције у Авганистан који ће бити под америчком оперативном командом у околини Канда-

33) Видети: *Колин Пауел: САД разматрају понуду Живковића за слање трупа у Ирак*, Internet, https://www.b92.net/info/vesti/index.php?yyyy=2003&mm=08&dd=07&nav_category=11&nav_id=116160, 04/07/2018.

34) Исто.

35) Вилијем Монтгомери, *Кад овације утихну – сећања последњег америчког амбасадора у Југославији*, Club Plus, Београд, 2016, стр. 167.

36) Видети: Александра Јоксимовић, интервју са бившим премијером Србије Зораном Живковићем, јул 2005. године, наведено према: Aleksandra Joksimović, “Serbia – US: Bilateral Relations in Transition”, in: *125 Years of Diplomatic Relations between the USA and Serbia* (ed. Ljubinka Trgovčević), Faculty of Political Sciences University of Belgrade, Belgrade 2008, стр. 217.

хара.³⁷ Међутим, како пише амбасадор Монтгомери, „таман кад смо били у процесу финализације планова и одређивања америчке подршке, читав план се, наизглед преконоћ, изјаловио. Наиме, новински извештаји о одласку српских трупа у Авганистан побудили су извесне забринутости у оквиру наше спољнополитичке заједнице и она је почела да се противи тој идеји... на крају је Администрација постала нервозна у вези са слањем српских војника, од којих су неки сигурно служили на Косову, у једну муслиманску земљу. Сматрала је да ће то бити контрапродуктивно. Уместо да се поново размотри либеријска опција, укључивање српских војника у операције било где једноставно је одбачено уз мало извињавања или жаљења.“³⁸

Иако све време остаје снажна ова прича о савезништву из педесетих година прошлог века, и појави неког новог Стаљина који би помогао брисању разлика између ова два актера, најновија аналогија која се користи јесте аналогија савезништва из времена Првог светског рата, на којој, чини се, сада инсистирају обе стране. Тако је приликом посете помоћника државног секретара за Европу и Евроазију, Арона Веса Мичела (*Aaron Wess Mitchell*) Србији, у марту ове године, „у циљу оживљавања традиционално савезничких веза и пријатељских односа, као и даљег интензивирања сарадње и међусобног разумевања, први потпредседник Владе Србије и министар спољних послова Ивица Дачић уручио... помоћнику државног секретара Стејт Департамента Весу Мичелу изјаву америчког председника Вудро Вилсона о Косову, поводом Видовдана, под насловом Славимо Косово као Дан части из Њујорк Тајмса од 19. јуна 1918. године.“³⁹ Чак и у честитки коју је поводом овогодишње прославе Дана државности Србије, тадашњи амерички државни секретар, Рекс Тилерсон (*Rex W. Tillerson*) упутио министру Дачићу истичу се слични аргументи и позива се на тај догађај.⁴⁰ Штавише, почетком фебруара приликом састанка Ивице Дачића и тадашњег државног секретара САД, Рекса Тилерсона, у Стејт департменту, како је касније изјавио наш министар спољних послова „пре састанка сам у књигу гостију уписао да овај састанак посвећујем стогодишњици савезништва САД и Србије у Пр-

37) Вилијем Монтгомери, *Кад овације утихну – сећања последњег америчког амбасадора у Југославији*, нав. дело, стр. 168.

38) Исто, стр. 168–169.

39) Видети: *Дачић и Мичел о регионалној стабилности, европском путу Србије, као и о наставку Бриселског дијалога*, Internet, <http://www.mfa.gov.rs/sr/index.php/pres-servis/saopstenja/19432-2018-03-13-19-50-12?lang=lat>, 13/03/2018.

40) Видети: *Rex Tillerson, Serbia National Day*, Press Statement, February 15, 2018, Internet, <https://www.state.gov/secretary/20172018tillerson/remarks/2018/02/278363.htm>, 25/03/2018.

вом светском рату. За нас је ове године веома важан датум 28. јул, тада се обележава 100 година од Српског дана у САД, дана када је Вудро Вилсон наредио да се српска заставица истакне на Белој кући у знак признања Србији за све жртве у Првом светском рату (...) Овај састанак потврђује да нова америчка администрација има више разумевања за оно што Србија говори у односу на претходне администрације, нарочито оне које су биле увучене у ратни конфликт на простору бивше Југославије (...) Имајући у виду да је ово био први такав састанак, могу да оценим да је састанак био изузетно добар и да даје велику наду да ћемо имати успешну сарадњу у наредном периоду⁴¹. Дакле, Србија врло јасно нуди стратешко партнерство Сједињеним Америчким Државама под условом да се уважи барем минимум њених националних интереса.

4. ЗАШТО СУ АНАЛОГИЈЕ БИЛЕ ПОГРЕШНЕ?

Имајући све ово у виду треба се запитати зашто ове историјске аналогije нису успеле, односно зашто сматрамо да су погрешне и да нису довеле (и да вероватно неће довести) до коначног резултата, а то је потпуна или барем делимична промена америчке политике према Србији. Постоје, по нашем мишљењу, три главна разлога. Први су другачије околности у односу на време Хладног рата и Првог светског рата. Други чине дијаметрално супротни наративи две стране. На крају, нешто што се зове инерција политике, пре свега на америчкој страни, онемогућава успех оживљавања историјских догађаја.

Кад су питању другачије околности сасвим је јасно да упркос надметању које је непосредно после промена у Србији 2000. године постојало међу великим силама, некакав хладноратовски контекст није постојао, а упркос лошим односима на линији Сједињене Америчке Државе – Руска Федерација, Хладног рата у класичном смислу те речи нема ни данас. По речима Драгана Бисенића, „Живковић је кренуо утабаном стазом (мисли се на његову понуду Колину Пауелу – прим. аут.). Он је верно римејковао две ситуације које су се догодиле пре пола века, спајајући их у једну. Главни протагонисти првобитне верзије су већ поменута двојица славних дипломата Титове Југославије, Поповић и Велебит (мисли се на Кочу Поповића и Владимира Велебита – прим. аут.). У полувековној временској параболи наћи ће се бројне подударности

41) Дашић: *Састанак са државним секретаром САД даје велику наду да ћемо имати успешну сарадњу у наредном периоду*, Internet, <http://www.mfa.gov.rs/sr/index.php/pres-servis/saopstenja/19258-2018-02-09-23-37-56?lang=lat>, 30/03/2018.

и контраверзе. Данашња Србија нема да понуди оно што је имала Титова Југославија, те стога не може да очекује ни да ће добити оно што је успео дуговремени владар. Тадашња земља била је сиромашна, али не и конфузна. Поповић је понудио 30 дивизија од 500 000 људи, што је ипак нешто у поређењу са 1 000 оовремених војника СЦГ.⁴² Кад је у питању аналогија везана за Први светски рат, највећи проблем са њом је тај што Америка то не негира али се њена употребљивост још увек не види, барем кад је у питању најважније питање за Србију, а то је мало већа флексибилност америчке стране кад је у питању статус Косова и Метохије.

Други разлог су дијаметрално супротни наративи на којима наша и америчка политика конструишу како прошле тако и садашње догађаје. Тимоти Снајдер (*Timothy D. Snyder*), професор са Јејла у својој књизи „Пут ка неслободи“ даје врло корисно објашњење како су наративи у времену у којем живимо постали важнији од чињеница.⁴³ Наиме, у односима Србије и Сједињених Америчких Држава може се рећи да је у питању сукоб два различита наратива који почивају на две супротстављене логике.⁴⁴ По њему, „Американци и Европљани су кроз овај нови век (мисли се на 21. век – прим. аут.) вођени оним што ја зовем *логиком неизбежности* – осећајем да је будућност тек нешто више него садашњост, да су закони прогреса познати, да не постоје алтернативе и стога ништа се заправо не може урадити.“⁴⁵ Другим речима, логика неизбежности се подудара са оним што је Френсис Фукујама (*Francis Fukuyama*) у свом есеју и каснијој књизи под истоименим насловом означио као „крај историје“.⁴⁶ Штавише, данас је логика неизбежности у великом проблему и у Сједињеним Државама и у Европској унији, што кризе кроз које пролазе јасно показују. Снајдер даље тврди да „колапс политике неизбежности уводи још једно искуство времена: *политику вечности*. Док неизбежност обећава бољу будућност за свакога, вечност смешта једну државу у центар цикличне приче о жртвовању. Време више није линија која води у будућност, већ круг који бескрајно враћа исте претње из прошлости.“⁴⁷

42) Видети: Драган Бисенић, *Нова понуда за нови НАТО*, Internet, <https://www.mail-archive.com/sin@antic.org/msg06941.html>, 03/07/2018.

43) Видети шире о томе у: Timothy Snyder, *The Road to Unfreedom – Russia, Europe, America*, Penguin Random House, New York, 2018.

44) Timothy Snyder, *Vladimir Putin's Politics of Eternity*, *Guardian*, Friday March 16 2018, Internet, <https://www.theguardian.com/news/2018/mar/16/vladimir-putin-russia-politics-of-eternity-timothy-snyder>, 15/04/2018.

45) Исто.

46) Видети: Timothy Snyder, *The Road to Unfreedom – Russia, Europe, America*, нав. дело, стр. 10.

47) Исто.

Посматрано очима филозофије историје, ове две логике које нам Снајдер износи заправо личе на идеју прогреса и идеју круга у људској историји. Прва говори да је развој људске историје заправо увек на боље и да увек имамо неки нови квалитет у међуљудским односима, док логика круга каже да се све враћа и да се налазимо у вечном кругу кретања у ком су могући и успони али и падови, то јест да будућност није увек нужно и боља. По речима професорке Смиље Тартаље која је о томе написала можда и понајбољу књигу на нашем језику, „још од Хезиода и његовог учења о златном, сребрном и гвозденом добу, низала су се учења о погоршању, опадању, регресу и смрти култура и цивилизација, чинећи тако опозицију учењу о сталном напредовању...“⁴⁸ Интересантно је да су и либерализам и комунизам заправо настали и развијали се под окриљем идеје прогреса, то јест, снајдеровски речено, логике неизбежности. Са друге стране, политичари који припадају логици вечности, „шире уверења да влада не може помагати друштву као целини већ да га може само заштитити од претњи. Прогрес уступа место судњем дану.“⁴⁹ И оно што је најважније, „**неизбежност и вечност преводе чињенице у наративе** (подвукли аут.). Они понесени неизбежношћу, виде сваку чињеницу као изузетак који не мења свеукупну идеју прогреса; они који се окрећу према вечности сваки нови догађај класификују као само још један пример свевременске претње.“⁵⁰ Како тврди логика неизбежности, „не постоје алтернативе“ јер ако прихватите алтернативу то значи да „негирате индивидуалну одговорност за схватање историје и чињење промене.“⁵¹

Кад Американци кажу како треба да изађемо из прошлости и прихватимо ствари какве јесу и кренемо даље, заправо нас подсећају на сву непоколебљивост, прозелитизам и осећај мисије оних који верују у логику неизбежности. Са друге стране, кад ми себе представљамо као жртву у једном вечном кругу у којем нам неко стално ради о глави и угрожава наше кључне вредности и интересе, сасвим је јасно да је реч о логици вечности. Са овако супротстављеним логикама и наративима који постају јачи од стварности, јасно је да примена неких аналогича из прошлости на савремене односе, има веома мало шансе за успех.

Трећи разлог за неуспех ових аналогича је, по нашем мишљењу, извесна инерција политике, пре свега са америчке стране. Наиме, да бисмо очекивали било какву промену политике, пого-

48) Видети: Смиља Тартаља, *Скривени круг – обнова циклизма у филозофији историје*, Велика едиција идеја, Београд, 1976, стр. 12.

49) Timothy Snyder, *Vladimir Putin's Politics of Eternity*, нав. дело.

50) Исто.

51) Исто.

тово тако велику какву смо ми увек очекивали, потребно је да се деси нешто што би ту политику из темеља променило. Наде које су на нашој страни полагане у председника Доналда Трампа (*Donald Trump*), а посебно имајући у виду његов особени приступ и револуционарне заокрете као што су били самити са севернокорејским лидером Ким Џонг Уном (*Kim Jong-un*) и руским председником Владимиром Путином, још увек нису развјане и још постоји уверење да је могуће направити некакав помак прескакањем званичних структура које се баве нама, пре свега у Стејт департменту и изношењем наше ствари пред председникове најближе људе и самог председника. Ипак, да би се десило тако нешто потребно је мало више оригиналности у приступу, пре свега на америчкој страни. За сада на табли су углавном већ виђене понуде и стари планови.

5. КУДА ДАЉЕ У СРПСКО – АМЕРИЧКИМ ОДНОСИМА? – ПРОШЛОСТ КАО СЕНКА БУДУЋНОСТИ?

Ако немате садашњост и ако вам је будућност неизвесна, људски ум прибегава повратку у прошлост и евоцирању лепих успомена. По Џозефу Нају (*Joseph Nye*), „тешко је развијати сарадњу када играте игру само једанпут. Играјући одређену игру с времена на време, људи могу научити да сарађују, али ако је у питању игра која се игра само једанпут, у том случају онај који се служи варањем може бити чак и награђен, а онај који верује неком може постати губитник. Политиколог Роберт Екселрод (*Robert Axelrod*) је на рачунару играо ову игру, користећи различите стратегије. Закључио је да после много игара, у просеку посматрано, најбољи резултат смо добијали када смо користили стратегију коју он зове ‘мило за драго’, тј., ‘ја ћу урадити вама оно што ви урадите мени’. Ако на први потез варате, и ја треба да варам. Ако опет варате, и ја треба опет да варам. Уколико сарађујете, и ја треба да сарађујем. Ако опет сарађујете, сарађиваћу поново. На крају, играчи закључују да је укупна корист из игре већа, уколико се науче да сарађују. Додуше, Екселрод упозорава да је ‘мило за драго’ добра стратегија, само у случају када постоји шанса да се игра одвија у дугом раздобљу, тј., када постоји ‘дуга сенка будућности’. Када знате да ћете сарађивати са истим људима дуго времена, можете научити да сарађујете.’⁵² По Екселроду, постоје два основна на-

52) Видети: Џозеф Нај, *Како разумевати међународне сукобе – увод у теорију и историју*, Стубови културе, Београд, 2006, стр. 36-37.

чина да се повећа „сенка будућности“. Први је да се интеракције између актера учине трајнијим и друга је да оне буду чешће.⁵³ У првом случају Акселрод даје пример контаката између бораца у рововима у Првом светском рату и тактике „живи и пусти друге да живе“ јер су обе стране знале да „ће се њихове интеракције наставити будући да нико није могао нигде да иде“.⁵⁴ Оваква једна „продужена интеракција омогућава да се обрасци сарадње који су засновани на реципроцитету учине вредним покушаја и омогућава да се они успоставе.“⁵⁵ У другом случају, сенка будућности се, како смо рекли, може увећати тако што смо чешће у контакту са неким. По Екселроду, „учестале интеракције помажу да се унапреди стабилна сарадња.“⁵⁶ Да би ова сарадња била ефикаснија, кључно је искључити остале из овога јер то појачава чврстину сарадње и чини је стабилнијом.⁵⁷

Дакле, једини пут којим је могуће направити неки снажнији корак у сарадњи две стране је да се та сарадња настави, а да се прошлост разуме не као нешто што се у потпуности понавља, већ више као образац и путоказ да неке ствари нису зацементиране и да могу да се измене. На том трагу се и налазе спољнополитичка иступања креатора спољне политике Србије. Илустративан је пример председника владе који недвосмислено 2013. године указује на нужност заснивања „...политике на реалистичким и прагматичним претпоставкама (...) и сарадњом са свим земљама света у интересу Србије, дакле са свим европским државама, Сједињеним Државама, Русијом, Кином...“.⁵⁸ Како каже један од главних практичара реалполитике у другој половини двадесетог века, Хенри Кисинџер, „да идеологија неумитно одређује спољну политику, Хитлер и Стаљин никада један другом не би пружили руку, као што то ни три века раније не би учинили Ришеље и турски султан.“⁵⁹ Човеку који је био један од кључних архитеката „отварања Кине“ и многих других пробоја на спољнополитичком плану у време детанта, свакако треба веровати, мада не треба сметнути с ума да нас погрешне аналогije и чекање да се појави некакав *deus ex machina* врло често могу учинити несвесним стварне ситуације, а самим тим и допри-

53) Видети: Robert Axelrod, *The Evolution of Cooperation*, Basic Books, New York, 2006, Revised Edition, стр. 129.

54) Исто, стр. 129.

55) Исто.

56) Исто, стр. 130.

57) Исто, стр. 130.

58) Иван Р. Димитријевић, Младен Липовац, „Национални интереси Републике Србије: анализа експозеа мандатара Владе од 2007. до 2017. године“, *Српска политичка мисао*, Институт за политичке студије, Београд, год. 24, vol. 57, бр. 3/2017, стр. 84.

59) Видети: Хенри Кисинџер, *Дипломатија I*, Верзал прес, Београд, 1999, стр. 27.

нети да одлуке које донесемо буду погрешне.

ЛИТЕРАТУРА

Бисенић Драган, *Нова понуда за нови НАТО*, Internet, <https://www.mail-archive.com/sin@antic.org/msg06941.html>, 03/07/2018.

Висковић Иво, „Детерминанте спољне политике Србије: теоријски модели и њихова примена“, *Међународна политика*, Институт за међународну политику и привреду, Београд, бр. 1169, јануар-март 2018, стр. 5–30.

Гедис Џон Луис, *Хладни рат – ми сада знамо*, СЛЮ, Београд, 2003.

Дачић и Мичел о регионалној стабилности, европском путу Србије, као и о наставку Бриселског дијалога, Internet, <http://www.mfa.gov.rs/sr/index.php/pres-servis/saopstenja/19432-2018-03-13-19-50-12?lang=lat>, 13/03/2018.

Дачић: Састанак са државним секретаром САД даје велику наду да ћемо имати успешну сарадњу у наредном периоду, Internet, <http://www.mfa.gov.rs/sr/index.php/pres-servis/saopstenja/19258-2018-02-09-23-37-56?lang=lat>, 30/03/2018.

Димитријевић Иван Р., Липовац Младен, „Национални интереси Републике Србије: анализа експозеа мандатара Владе од 2007. до 2017. године“, *Српска политичка мисао*, Институт за политичке студије, Београд, год. 24, vol. 57, бр. 3/2017, стр. 71–97.

Кисинџер Хенри, *Дипломатија I*, Верзал прес, Београд, 1999.

Колин Пауел: САД разматрају понуду Живковића за слање трупа у Ирак, Internet, https://www.b92.net/info/vesti/index.php?yyyy=2003&mm=08&dd=07&nav_category=11&nav_id=116160, 04/07/2018.

Крстић Милан, „Улога историјских аналогја у спољној политици: САД, операција Deliberate Force 1995. и ваздушни напади НАТО на СРЈ 1999. године“, *Политички живот*, бр. 7, 2013, стр. 55–63.

Лис Лорејн, *Одржавање Тита на површини – Америка, Југославија и Хладни рат*, БМГ, Београд, 2003.

Лишанин Младен, „Реалистички приступи теоријском промишљању спољне и безбедносне политике Европске уније“, *Политичка ревија*, Институт за политичке студије, Београд, vol. 51, бр. 1, 2017, стр. 157–174.

Монтгомери Вилијем, *Кад овације утихну – сећања последњег америчког амбасадора у Југославији*, Club Plus, Београд, 2016.

Нај Цозеф, *Како разумевати међународне сукобе – увод у теорију и историју*, Стубови културе, Београд, 2006.

Тартаља, Смиља, *Скривени круг – обнова циклзма у филозофији историје*, Велика едиција идеја, Београд, 1976.

- Axelrod Robert, *The Evolution of Cooperation*, Basic Books, New York, 2006, Revised Edition.
- Brands Hal, Suri Jeremi, "Introduction: Thinking about History and Foreign Policy", in: *The Power of the Past: History and Statecraft* (eds. Hal Brands, Jeremi Suri), Brookings Institution Press, Washington D.C., 2016, crp. 1–24.
- Brändström, Annika, Bynander Fredrik, 't Hart Paul, "Governing by looking back: historical analogies and crisis management", *Public administration*, vol. 82, march 2004, crp. 191–210.
- Breuning Marijke, "The Role of Analogies and Abstract Reasoning in Decision-Making: Evidence form the Debate over Truman's Proposal for Development Assistance", *International Studies Quarterly*, Vol. 47, No. 2, June 2003, crp. 229–245.
- Gaddis John Lewis, *We Now Know: Rethinking Cold War History*, Oxford University Press, New York, 1997.
- George Elsey to Harry S. Truman, with attached minutes of meeting with Dwight Eisenhower, February 6, 1951, Internet, https://www.trumanlibrary.org/whistlestop/study_collections/nato/large/documents/index.php?documentdate=1951-02-06&documentid=1-4&pagenumber=1,01/07/2018.
- Houghton David Patrick, "The Role of Analogical Reasoning in Novel Foreign-Policy Situations", *British Journal of Political Science*, Vol. 26. No. 4, (Oct 1996), crp. 523–552.
- Jervis Robert, *Perception and Misperception in International Politics*, Princeton, NJ University Press, 1976.
- Joksimović Aleksandra, "Serbia – US: Bilateral Relations in Transition", in: *125 Years of Diplomatic Relations between the USA and Serbia* (ed. Ljubinka Trgovčević), Faculty of Political Sciences University of Belgrade, Belgrade 2008, crp. 203–222.
- Khong Yuen Foong, *Analogies at War: Korea, Munich, Dien Bien Phu, and Vietnam decisions of 1965*, Princeton University Press, New Jersey, 1992.
- Kramer Mark, "Stalin, the Split with Yugoslavia, and Soviet–East European Efforts to Reassert Control, 1948–53", in: *The Balkans in the Cold War* (eds. Svetozar Rajak, Konstantina E. Botsiou, Eirini Karamouzi, Evanthis Hatzivassiliou), Palgrave Macmillan, London, 2017, crp. 29–63.
- Singh Michael, *How to Construct an Inaccurate Historical Analogy*, Internet, <https://foreignpolicy.com/2012/02/16/how-to-construct-an-inaccurate-historical-analogy/>, 04/07/2018.
- Snyder Timothy, *The Road to Unfreedom- Russia, Europe, America*, Penguin Random House, New York, 2018.
- Snyder Timothy, *Vladimir Putin's Politics of Eternity*, Internet, *Guardian*, Friday March 16 2018, available at <https://www.theguardian.com/news/2018/mar/16/vladimir-putin-russia-politics-of-eternity-timothy-snyder>, 15/04/2018.

Steinberg James B. "History, Policy Making, and the Balkans: Lessons Imported and Lessons Learned", in: *The Power of the Past: History and Statecraft* (eds. Hal Brands and Jeremi Suri), Brookings Institution Press, Washington D.C., 2016, сrp. 237–251.

Tillerson Rex, *Serbia National Day*, Press Statement, February 15, 2018, Internet, <https://www.state.gov/secretary/20172018tillerson/remarks/2018/02/278363.htm>, 25/03/2018.

Wang Zheng, *The Dangers of History Analogies*, Internet, <https://thediplomat.com/2014/07/the-dangers-of-history-analogies/>, 04/07/2018.

Marko Dasic, Stevan Nedeljkovic, Dragan Zivojinovic

HISTORICAL ANALOGIES IN FOREIGN POLICY DECISION MAKING: CASE OF SERBIA – U.S. RELATIONS AFTER 2000

Resume

When faced with an unknown situation or find themselves in unfamiliar field, politicians rely mainly on use of the analogies in decision making process. Guided by the logic of simplifying, they principally use historical analogies. The main purpose of such methodological endeavour is to perform better and get more comprehensive understanding of a new issue. The main thesis of this paper is, first of all, failure of Serbian government to improve relations with United States through use of two specific historical analogies after 2000. It turned out that those analogies were inadequate and insufficient because of considerably changed circumstances. The first analogy refers to Yugoslavia–US strategic partnership after the conflict between Tito and Stalin. The other one concerns the alliance of Serbia and US during World War I and efforts of Serbia to improve today's bilateral relations in that manner. The importance of using these analogies is especially visible in Serbian exertions to gain kind of favour of US in the long process of dialogue between Belgrade and Pristina. The authors considered that both analogies were misinterpreted mainly because of transformed environment. Each historical epoch is unique. The second problem refers to diametrically opposite narratives which are embedded in foreign policies of Serbia and US. According to the theoretical matrix of Timothy Snyder, these foreign policies rely on two contrasted logics: logic of inevitability and logic of eternity. The possible solution lies in the shadow of the future, if we listen to Robert Axelrod. More precisely, we need to continue our cooperation because of good relations in the past and despite

certain obstacles nowadays.

Keywords: international relations, foreign policy, Serbia, United States of America, analogies in foreign policy decision making, Cold War, World War I, shadow of the future, logic of inevitability, logic of eternity, narratives

* Овај рад је примљен 1. новембра 2018. године, а прихваћен на састанку Редакције 3. децембра 2018. године.